

TOLHEFFING WESTERSCHELDETUNNEL: WINSTMODEL VOOR DE OVERHEID

Sinds de opening van de Westerscheldetunnel in 2003 is er door gebruikers tol betaald om de aanlegkosten van de tunnel terug te verdienen, maar ook om een significante winst uit te kunnen keren aan het Rijk en de Provincie Zeeland. Zo heeft het Rijk op deze manier niet alleen haar initiële investering van circa €730 mln¹ al terugverdiend, maar daarbovenop ook winsten en besparingen geboekt die tot en met 2019 oplopen tot een totaal van circa €755 mln. Tot en met 2033 kunnen de totale winsten en besparingen voor het Rijk naar schatting zelfs toenemen tot €1 miljard. Deze situatie is ontstaan doordat bij de start van het project is gekozen voor een aanpak gericht op rendement en privatisering, en die de Westerscheldetunnel heeft gevormd tot een winstmachine voor het Rijk en de Provincie Zeeland. Dit terwijl het gebruik van de tunnel voor veel Zeeuwen steeds meer een noodzaak is geworden, onder meer door de toenemende centralisatie van voorzieningen. De kosten om de tunnel vanaf 2021 tolvrij maken, en deze situatie naar de toekomst toe te herstellen, vallen in het niet bij de winsten en besparingen die door het Rijk al zijn behaald.

In 1998 is een constructie opgezet waarbij het Rijk optrad als durfinvesteerder, en de aanleg van de Westerscheldetunnel voor het leeuwen-deel heeft voorgeschoten tegen een rendement van minstens 7,5%. De Provincie Zeeland had destijds niet het budget voor de aanleg van de tunnel, en het Rijk wilde de kosten niet dragen voor een vaste oeververbinding. Wel was het Rijk uiteindelijk bereid om als investeerder in eerste instantie de aanlegkosten te financieren, maar alleen op basis van een bijzondere aanpak gebaseerd op tolheffing, een constructie die privatisering mogelijk maakt, en ten minste 7,5% rendement voor het Rijk. In andere woorden, de constructie die met de Tunnelwet en de oprichting van de NV werd opgezet was niet bedoeld

om alleen de kostprijs terug te verdienen, maar ook om winstgevend te zijn voor de aandeelhouder.

Met de verkoop van haar aandelen heeft het Rijk in 2009 haar winst verzilverd. Bezorgd over de borging van het publiek belang, besloot de Provincie Zeeland om zich in 2006 uit te spreken tegen privatisering en in 2009 de aandelen van het Rijk geheel over te nemen. Bij deze verkoop verdiende het Rijk niet alleen haar investering terug, maar verzilverde het ook in één keer haar 7,5% rendement op de investering tot en met 2009. Bij deze verkoop kocht het Rijk ook haar bijdrage aan de exploitatie van de tunnel af tot en met 2033 voor een eenmalige som van €881 mln. Het verschil moest de Provincie Zeeland

nog bijleggen om de aandelen over te nemen (€89 mln). Vanaf dat moment ging de jaarlijkse winstuitkering niet meer naar het Rijk, maar geheel naar de Provincie Zeeland. Dit speelde een belangrijke rol bij de verkoop van de aandelen, omdat de Provincie met deze nieuwe inkomstenbron in staat was om o.a. de Sluiskiltunnel te financieren.

Nog steeds betalen gebruikers van de tunnel voor het privatiseringsgedachtegoed uit 1998 en de winst die de overheid hierdoor maakt, terwijl de tunnel voor veel Zeeuwen een noodzakelijke voorziening is geworden door het centralisatiebeleid van diezelfde overheid. Zoals eerder genoemd heeft het Rijk met de Westerscheldetunnel niet alleen de bouwkosten voorgeschoten, maar ook een lucratieve investering voor zichzelf opgezet ten koste van de tolbetaler. Het valt te bezien of deze vorm van tolheffing nog wel past binnen het in 2015 nieuw geformuleerde beleid. Indien de gebruikers enkel de kostprijs van de tunnel zouden betalen, dan was deze al in 2019 afbetaald (en veel eer-

alles bij elkaar heeft de bouw van de Westerscheldetunnel het Rijk tot en met 2019 al circa €755 mln opgeleverd aan winst en besparingen.

€543 mln rendement: Het Rijk verlangde een rendement op haar investering van ten minste 7,5%. Dit is opgenomen in de verkoopprijs van €971 mln die in 2009 door de Provincie Zeeland is betaald voor de overname van de tunnel. In dit bedrag van €971 mln zit €428 mln om de resterende inleg van het Rijk terug te betalen.² De rest, €543 mln, is winst voor het Rijk.

€92 mln btw: Over de ontvangen tol wordt btw gerekend. Met totale tolopbrengsten van €458 mln tot en met 2019 komt dat neer op een geschatte btw afdracht voor het Rijk van €92 mln.

Circa €120 mln besparingen op rijksbijdrage aan oeververbinding: Vóór de bouw van de Westerscheldetunnel droeg het Rijk bij aan de veerverbindingen over de Westerschelde. Na de bouw van de tunnel is dit omgezet naar een jaarlijkse bijdrage voor de exploitatie van de tunnel. Deze bijdrage liep op, en was in 2009 circa €50 mln. Met de verkoop van haar aandelen heeft het Rijk deze jaarlijkse bijdrage afgekocht voor een eenmalig bedrag van €881 mln, waarmee de jaarlijkse bijdrage van het Rijk effectief verlaagd is naar €38 mln per jaar tot en met 2033 (wat voor de tien jaar tussen 2009 en 2019 een verschil oplevert van €120 mln). Gelet op het oplopende karakter van de bijdrage voor 2009 is dit nog een conservatieve schatting. Wel moet vermeld worden dat bij deze vertaling naar een jaarlijkse bijdrage nog geen rekening gehouden is met de rekenrente (4,5%) en indexatie (1,5%) die gebruikt is bij het vaststellen van het afkoopbedrag, en de mate waarin deze in de praktijk realistisch zijn gebleken.³

der als de exploitatiebijdrage op niveau 2009 was gebleven). Dat niet alleen, de winsten en besparingen die door het Rijk en de Provincie worden behaald door deze constructie zullen tot 2033 alleen maar toenemen. Zo zal de btw die over de tol afgedragen wordt naar eigen schatting het Rijk nog eens €80-90 mln opleveren vanaf 2020. Ook werkt de verlaging van de jaarlijkse exploitatiebijdrage van het Rijk aan de tunnel door, wat voor de periode tussen 2020 en 2033 neerkomt op circa €160-170 mln. Als de situatie ongewijzigd blijft, dan zal het Rijk ten koste van de tolbetaler al snel winsten en besparingen realiseren die rond de €1 miljard liggen. Daarbij ontvangt de Provincie Zeeland sinds 2009 alle resterende winst die met de tunnel gemaakt worden. Dit is geld wat direct of indirect betaald wordt aan de overheid bovenop reguliere belastingen en heffingen.

Deze situatie kan naar de toekomst toe hersteld worden door het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel, waarbij de kosten hiervoor slechts een fractie zijn van de winsten en

besparingen die al gerealiseerd zijn door het Rijk. De kosten voor het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel worden door de Provincie Zeeland geschat op €400 mln, waarvan de Stichting Zeeland Tolvrij op basis van beschikbare informatie slechts €266 mln heeft weten te verifiëren. Ondanks dat het Rijk ook bij het tolvrij maken nog steeds winst heeft behaald uit haar investering, wordt er dan wel naar de toekomst toe voorkomen dat de overheid extra geld verdient aan een overtocht die voor veel inwoners, in het bijzonder in Zeeuws Vlaanderen, in toenemende mate geen luxe maar noodzaak is.

6-12-20

Stichting Zeeland Tolvrij

¹Bedragen in deze notitie zijn afgerond op miljoenen. Cijfers zijn gebaseerd op de jaarverslagen van de NV Westerscheldetunnel.

²Er is initieel €766 mln geïnvesteerd door het Rijk en de Provincie Zeeland, maar voorafgaand aan de verkoop was al €317 mln terugbetaald via dividenden en terugontvangen kapitaal (agio) waardoor er €428 mln overbleef als investering van het Rijk.

³De eenmalige afkoopsum is door het Rijk aan de Provincie Zeeland betaald. De Provincie heeft op haar beurt in 2009 een deel hiervan doorgezet naar de NV die de tunnel exploiteert. Door maar €540 mln over te maken in plaats van €881 mln, is hiermee de jaarlijkse exploitatiebijdrage effectief verlaagd van €55 in 2009 naar €23 mln vanaf 2010. Effectief worden hierdoor de dividenden die de Provincie jaarlijks ontvangt verlaagd (de €341 mln die niet is doorgezet naar de NV kan gezien worden als een voorschot voor de Provincie op toekomstige dividenden).

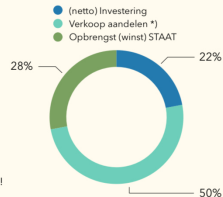
(1) (netto) Investerings 1998-2009

Aandelenkapitaal	€ 76.558.000
Extra kapitaal (agio)	€ 689.023.000
Totale investering	€ 765.581.000
af: terugontvangen kapitaal (agio)	-€ 157.000.000
af: reeds ontvangen dividend	-€ 159.926.000
Netto geïnvesteerd bedrag 1/7/2009	€ 448.655.000
Aandeel STAAT 95,4%	€ 428.017.000

(2) VERKOOP aandelen aan de Provincie Zeeland

Bedrag	Staat 95,4%
(netto) Investering	€ 428.017.000
Verkoop aandelen *)	€ 970.749.000
Opbrengst (winst) STAAT	€ 542.732.000

*) Basis: 7,5% rendementseis STAAT op basis van het Netto geïnvesteerd bedrag!

Feiten&cijfers

Westerscheldetunnel

In historisch perspectief (6-12-2020)

Netto Investerings - Verkoop aandelen aan Provincie Zeeland - Bijdrage 'veren' Staat/Provincie—Omzetbelasting

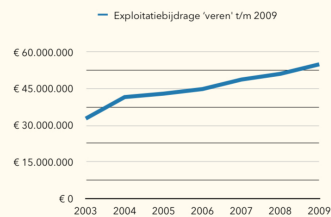
(ofwel de tunnel wordt minstens 2 keer betaald)

(6) Afdracht Omzetbelasting over de ontvangen TOL

Bedrag	OMZET	BTW
Omzet 19% tot 2012	€ 213.576.000	€ 40.580.000
Omzet 21% vanaf 2013	€ 244.316.000	€ 51.310.000
Totale gerealiseerde tolopbrengsten t/m 2019	€ 457.892.000	€ 91.890.000
Schatting 2020 t/m 2033 (€ 32.500.000 * 13 jaar) tegen 21%	€ 422.500.000	€ 88.730.000
Tolinkomsten resp. BTW	€ 880.392.000	€ 180.620.000

(3) Bijdrage 'veren' historie Westerscheldetunnel NV door Staat/Provincie

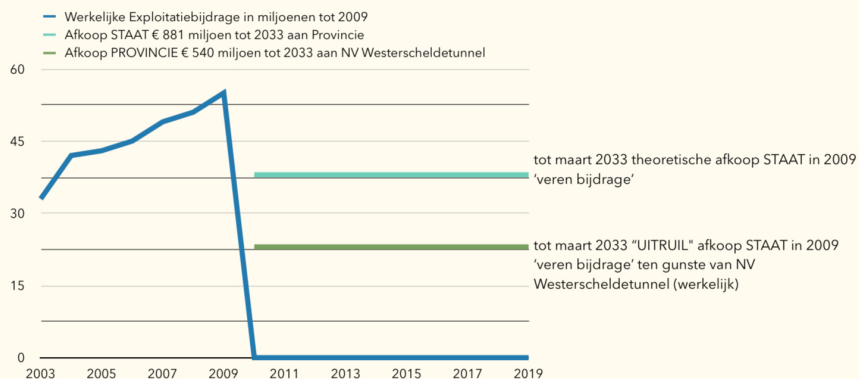
Bedrag	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Exploitatiebijdrage	€ 32.776.000	€ 41.587.000	€ 42.992.000	€ 44.873.000	€ 48.775.000	€ 51.116.000	€ 55.018.000

(4) Bijdrage 'veren' historie Westerscheldetunnel NV vs AFKOOPE door Staat/Provincie-1

Bedrag	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Werkelijke Exploitatiebijdrage in miljoenen tot 2009	33	42	43	45	49	51	55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Afkoop STAAT € 881 miljoen tot 2033 aan Provincie								38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Afkoop PROVINCIE € 540 miljoen tot 2033 aan NV Westerscheldetunnel								23	23	23	23	23	23	23	23	23	23

(5) Effect afkoop verenbijdrage door STAAT en daarna PROVINCIE

(7) Effecten UITRUIL afkoop 'veren-bijdrage' tov historie

Bedrag	WAS gemiddeld 2008/2009	Afkoop per jaar	Verschil per jaar	Aantal jaren	"Besparing" Staat resp. via Provincie
Besparing STAAT afkoop € 881 miljoen	€ 50.000.000	€ 38.000.000	€ 12.000.000	23	€ 276.000.000
Effect Provincie : "ontvangt € 881 miljoen en "koopt" af voor € 540 miljoen met NV Westerscheldetunnel	€ 38.000.000	€ 23.279.000	€ 14.721.000	23	€ 338.583.000
Totaal			€ 26.721.000	23	€ 614.583.000

Effect uitrust 'veren-bijdrage' komt ten laste van de NV Westerscheldetunnel als lagere exploitatie bijdrage en door tol-opbrengsten gecompenseerd moet worden over de periode 2009-2033

(8) Conclusie de Westerscheldetunnel qua investering ad € 765.000.000 wordt minstens 2 keer betaald

Titel	Bedrag
Verkoop aandelen	€ 542.732.000
Besparing afkoop veren bijdrage	€ 614.583.000
	€ 1.157.315.000
BTW ontvangsten	€ 180.620.000
INKOMSTEN STAAT	€ 1.337.935.000
DIVIDENDUITKERINGEN NV Westerscheldetunnel	
periode Staat/Provincie	€ 159.992.000
periode Provincie t/m 2019	€ 135.497.000
	€ 295.489.000
Schatting periode 2020-2033	€ 150.000.000
	€ 445.489.000
Ontvangsten Staat/Provincie	€ 1.783.424.000

Bijlage 2

Recap resultaten NV Westerscheldetunnel (basis Jaarverslagen)

NV Westerscheldetunnel	19%											21%						
OMZET:	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Totaal
Tunnelopbrengsten	15.430	21.450	21.945	22.585	24.467	25.999	25.999	27.208	28.493	26.756	26.531	27.673	28.291	30.292	33.059	35.471	36.243	457.892
Exploitatiebijdrage Staat/Prov.	32.776	41.587	42.992	44.873	48.775	51.116	55.018	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	317.137
Vrijval afkoop "uitruil"																		
exploitatiebijdrage Provincie	0	0	0	0	0	0	0	23.279	23.279	23.279	23.279	23.279	23.279	23.279	23.279	23.279	23.279	232.790
Overige bedrijfsopbrengsten	33	81	8	5	47	93	441	845	818	619	641	582	419	433	480	575	698	6.818
	48.239	63.118	64.945	67.463	73.289	77.208	81.458	51.332	52.590	50.654	50.451	51.534	51.989	54.004	56.818	59.325	60.220	1.014.637
KOSTEN:																		0
Personeelskosten	2.436	3.692	3.843	3.604	3.653	3.616	3.984	4.586	4.497	4.874	4.978	5.394	4.846	4.875	5.042	5.243	5.316	74.479
Uitzendkrachten	1.170	1.416	498	271	556	915	862	786	1.088	1.549	947	782	653	751	710	749	787	14.490
Overige kosten	9.390	9.277	9.219	9.240	11.237	13.332	12.940	13.821	13.558	13.098	8.786	6.395	7.048	6.456	8.521	9.054	8.724	170.096
	12.996	14.385	13.560	13.115	15.446	17.863	17.786	19.193	19.143	19.521	14.711	12.571	12.547	12.082	14.273	15.046	14.827	259.065
EBITDA:	35.243	48.733	51.385	54.348	57.843	59.345	63.672	32.139	33.447	31.133	35.740	38.963	39.442	41.922	42.545	44.279	45.393	755.572
Afschrijvingen	19.993	25.266	26.001	26.147	26.267	26.406	26.631	26.920	27.971	27.766	28.812	29.029	29.491	29.876	29.194	29.484	30.244	465.498
	15.250	23.467	25.384	28.201	31.576	32.939	37.041	5.219	5.476	3.367	6.928	9.934	9.951	12.046	13.351	14.795	15.149	290.074
Interest/rente	1.664	317	69	62	220	320	425	101	27	46	59	51	21	5	710	749	698	5.544
RESULTAAT	16.914	23.784	25.453	28.263	31.796	33.259	37.466	5.320	5.503	3.413	6.987	9.985	9.972	12.051	14.061	15.544	15.847	295.618
Belastingen					90	151	156	-19	-58	-92	-92	-93	-48	-28	-53	-20	-17	-123
Aandeel derden					105	177	182	-22	-57	-110	-111	-111	-59					-6
	16.914	23.784	25.453	28.263	31.991	33.587	37.804	5.279	5.388	3.211	6.784	9.781	9.865	12.023	14.008	15.524	15.830	295.489

Staat: met name 95% dividend: 159.992

Provincie: vanaf 2009 dividend

135.497 295.489

Nb. Vanaf 2003 tot 2009 bedroeg de 'bijdrage veren' ca € 45 miljoen gemiddeld per jaar oplopend naar € 55 miljoen in 2009.

Deze is "afgekocht" door de overdracht van de aandelen naar de Provincie Zeeland waarbij de bijdrage gefixeerd is op ca. € 23 miljoen per jaar tot 2033.

EBITDA= Earnings Before Interest and Depreciation & Amortization; Resultaat voor interest en afschrijvingen

Bijlage 3

Overzicht investeringen Westerscheldetunnel en rendementsverwerking Staat ad 7,5%

Verkoopprijs aandel
Contante

Transactiedatum:

01-07-2009

Aandeel Staat

waarde Staat

95,40%

7,5% rendement

Datum	Aandelenkapitaal	Agio storting	Terugbetaling ag	Dividend	Totaal	Aandeel Staat	Factor	Waarde
09-11-1998	18.151.209	121.159.318			139.310.527	132.902.243	2,1590	€ 286.933.994
01-02-1999	136.134	43.426.767			43.562.901	41.559.008	2,1234	€ 88.245.295
01-08-1999	1.815.121	16.336.088			18.151.209	17.316.253	2,0486	€ 35.474.462
01-11-1999	4.991.582	44.924.241			49.915.823	47.619.695	2,0116	€ 95.793.773
01-05-2000	3.176.462	28.588.154			31.764.616	30.303.444	1,9464	€ 58.802.008
11-11-2000	4.537.802	40.840.219			45.378.021	43.290.632	1,8673	€ 80.837.284
01-02-2001	3.766.376	33.897.382			37.663.758	35.931.225	1,8372	€ 66.014.371
01-05-2001	3.630.242	32.672.176			36.302.418	34.632.507	1,8051	€ 62.516.857
01-07-2001	4.991.582	44.924.241			49.915.823	47.619.695	1,7835	€ 84.928.670
15-10-2001	4.991.582	44.924.241			49.915.823	47.619.695	1,7464	€ 83.164.735
02-01-2002	6.300.000	56.700.000			63.000.000	60.102.000	1,7193	€ 103.335.174
01-05-2002	5.400.000	48.600.000			54.000.000	51.516.000	1,6793	€ 86.510.411
01-08-2002	4.500.000	40.500.000			45.000.000	42.930.000	1,649	€ 70.790.649
01-10-2002	7.200.000	64.800.000			72.000.000	68.688.000	1,6292	€ 111.905.230
01-02-2003	2.970.000	26.730.000			29.700.000	28.333.800	1,59	€ 45.050.266
12-11-2003				-11.421.000	-11.421.000	-10.895.634	1,503	€ -16.376.587
04-12-2003			-23.000.000		-23.000.000	-21.942.000	1,4965	€ -32.836.381
15-04-2004				-6.006.600	-6.006.600	-5.730.296	1,4666	€ -8.403.980
28-04-2004			-35.000.000		-35.000.000	-33.390.000	1,4539	€ -48.544.576
17-08-2004				-10.152.000	-10.152.000	-9.685.008	1,4223	€ -13.774.606
14-02-2005			-40.000.000	-10.152.000	-50.152.000	-47.845.008	1,3722	€ -65.652.512
26-08-2005				-4.966.903	-4.966.903	-4.738.425	1,3207	€ -6.258.242
20-02-2006			-7.000.000	-36.801.757	-43.801.757	-41.786.876	1,275	€ -53.278.466
20-04-2006				-6.492.000	-6.492.000	-6.193.368	1,2602	€ -7.804.861
12-06-2006			-6.000.000		-6.000.000	-5.724.000	1,247	€ -7.138.063
15-02-2007			-20.000.000	-22.559.250	-42.559.250	-40.601.525	1,1873	€ -48.205.560
15-04-2007				-8.354.000	-8.354.000	-7.969.716	1,1735	€ -9.352.423
24-10-2007			-6.000.000		-6.000.000	-5.724.000	1,1297	€ -6.466.518
15-02-2008			-20.000.000	-25.470.000	-45.470.000	-43.378.380	1,1043	€ -47.911.653
12-06-2008				-9.431.603	-9.431.603	-8.997.749	1,079	€ -9.708.557
30-04-2009				-8.118.551	-8.118.551	-7.745.098	1,0124	€ -7.840.764
	76.558.092	689.022.827	-157.000.000	-159.925.664	448.655.255	428.017.114		970.749.430
Investering:		765.580.919						

Het bovenstaande geeft aan:

Gestort aandelen kapitaal:	€ 76.558.092
Extra 'agio' aandelenkapitaal	€ 689.022.827
totale investering:	€ 765.580.919
af: terugbetaling agio	€ (157.000.000)
af: terug ontvangen dividend	€ (159.925.664)
Totale "investering"	€ 448.655.255

Waarvan aandeel Staat

95,40%

€ 428.017.114

ofwel netto investering STAAT